

FÖRSLAG OCH SYNPUNKTER FRÅN RIO (Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation) inför dialog med regeringen 28 november 2007: Dialog med den ideella sektorns aktörer

RIO representerar drygt två tredjedelar av Sveriges folkhögskolor. RIO: s 103 medlemsfolkhögskolor är de idéburna och rörelseägda folkhögskolorna. Den sista tredjedelen utgörs av de 45 landstingsägda folkhögskolorna (numera ofta kallade ”offentligt ägda folkhögskolor” p.g.a. att regioner äger folkhögskolor). I kommande synpunkter kan i vissa fall de offentligt ägda folkhögskolorna vara inkluderade i möjligheter, hinder och förslag. I andra synpunkter är det en betoning på de idéburna och rörelseägda folkhögskolorna. Folkhögskolor kan vara ägda av folkrörelser, men det innebär inte att folkhögskolor talar för folkrörelser.

Folkhögskolor utgör en av två delar inom benämningen folkbildning. Av nedanstående kan mycket vara giltigt för hela folkbildningen. RIO har mandat att föra folkhögskolors talan, och vi använder ordet folkbildning som synonymt med folkhögskolor i nedan – väl medvetna att det kan vara förslag, möjligheter och hinder för hela den statligt finansierade folkbildningssektorn. I något avseende kan det även skilja sig mellan folkhögskolor och studieförbund på grund av olikheter i våra verksamhetsformer. Verksamhetsformer som i mycket kompletterar varandra.

Folkbildning är en självklar del av den ideella sektorn och folkrörelser. Att vara en folkrörelse innebär folkbildande verksamhet arrangerad av rörelsen både med och utan samarbete med sin statsfinansierade verksamhet (folkhögskolor och studieförbund). Folkbildningen är riktad både till medlemmar och ”en allmänhet”. Folkbildningens betydelse för folkrörelsernas utveckling är viktig för en historiebeskrivning. De stora folkrörelserna (och som än idag är verksamma) som bildades under olika tider av samhällsförändringar valde att starta folkhögskolor. Folkhögskolorna var platser där kunskap skapades och demokratins former tränades. Ett stort antal av Sveriges folkvalda hade/har en bakgrund på någon folkhögskola.

Nu står vi inför att planera förändringar av samhället på grund av dels redan skedda förändringar och dels på grund av ett behov att vilja organisera samhällslivet på ett nytt sätt. Folkbildningen ser sig som självklara utbildningsutförare i det förändringsarbetet. Folkbildningen välkomnar ett initiativ att se över relationen mellan stat och ideella sektorn. Dels på grund av behov som folkhögskolor möter i sitt arbete och dels på grund av att en översyn av en relation ger effekten att också se över andra relationer t.ex. inom och mellan folkrörelser/ideella sektorn/social ekonomi men även inom folkbildningens arbetsstrukturer.

Folkbildningens möjligheter i framtida infrastruktur och avtal kan vara:

- utbildning och fortbildning
- vara leverantörer i egen regi (med eller utan rörelsehuvudman) eller i samarbete med andra aktörer
- nav för stödfunktioner

Nuvarande arbete:

- flera folkhögskolor har utbildning inom sin rörelse med anknytning till social ekonomi
- flera folkhögskolor kan utveckla mer av kursutbud för sektorn
- flera folkhögskolor arbetar med målgrupper som inte bereds möjligheter (ofta kallad svag förankring) på arbetsmarknaden
- flera folkhögskolor har verksamhet som syftar till att starta verksamheter t.ex. kooperativ

Hinder i det arbete som nu utförs:

- kommuner och landsting är inte alltid lyhörda för möjligheter
- en osäkerhet hur och om samarbete är tillåtet t.ex. om en verksamhet får vara kompletterande på ett sjukhus
- svårigheter med försörjning för individer
- upphandlingar som är svåra eller omöjliggör
- olika regelverks strukturer och möjligheter för bidragsanvändningen och samarbete

Utbildning och fortbildning

Regeringen har uttryckt att det är viktigt med det demokratiska engagemanget och att vara en röst i samhället i kombination med att vara producent. Om denna koppling är viktig och ska vara den bärande synen på ideella sektorns roll är det väsentligt hur utbildning och fortbildning sker av medlemmar och anställda inom ideella sektorn. RIO ser det som viktigt att staten markerar sin syn på hur kunskap förvärvas i relation till sitt synsätt på ideella sektorns samhällsfunktion.

Historiska samhällsförändringar senaste århundradet har byggt på nya rörelser självorganisering. Den självorganiseringen behövde kunskap, skapa kunskap, en plats att vara på och ledarutbildningar. Viktiga moment som inte är mindre inför nutidens förändringar.

Många folkhögskolor har kurser för olika yrken eller med anknytning till yrkesområden, liksom kurser med syfte att delta i ideella föreningar. Det är professionella kurser som ska ses som resurser och möjligheter att utvidga omfattningen av. Ibland är det utbildningar för en arbetsmarknad och ibland är det från början en utbildning för rörelsen t.ex. fritidsledare, men där utbildningen även har en nytta för samhället i övrigt. Det pågår många utredningar om vuxenutbildning och kartan förändras. Mot bakgrund av alla förändringar och utredningen om ideella sektorn anser RIO att den rörelseägda folkbildningens ägare ska ta legitimitet och ges en förstärkt legitim roll av staten att bära utbildningsfunktionen för den ideella sektorn.

I de fall där en verksamhet har yrken som kräver studier på universitet bör de studierna kombineras med folkbildande studier. Då läggs en grund för att bibehålla det demokratiska uppdraget för verksamheten i fråga. Det kräver en översyn hur olika anslag kan samverka och göras smidigare.

För områden som inte kräver yrkesutbildning är folkbildningen en självklar samarbetspartner för den ideella sektorns utveckling genom fortbildning och utbildning. I begreppet fortbildning ingår en kollektiv process av kunskapsutveckling som en ideell samhällsaktör ser behov av. Några folkhögskolor har idag kurser med den inriktningen t.ex. organisationsutveckling och samarbete mellan anställda och frivilligarbetare.

Ett antal folkhögskolor samarbetar inom ramen för ett projekt "Vincent" som utbildar småföretagare både i kunskaper för att driva ett företag och i allmänna ämnen. Nya aktörer inom ideella sektorn kan skapa ökade behov av motsvarande "småföretagarkunskaper" dvs entreprenörskap. Redan idag finns det folkhögskolor som har riktade entreprenörskapsutbildningar till medlemmar och anställda inom sin huvudmannarörelse.

För folkrörelser kan folkhögskolor utgöra ett redskap för den interna kunskaps- och organisationsutveckling som aktörer kan behöva. I det ingår även förmåga och kunskap att som individ kunna vara en röst i samhället. Ingen folkrörelse eller ideell sektor kan vara en röst utan de individuella medlemmarna.

RIO tycker att det skulle vara spännande att diskutera hur staten genom en utbildningspolitik i kombination med studiefinansiering kan bidra till ett synsätt att det är värdefullt att skola sig i demokrati, ideellt föreningsliv och inom social ekonomi.

Målgrupper

Många folkhögskolor har olika funktionshindrade som målgrupp. På de skolorna finns det (minst) två möjligheter till användning av folkbildningen för den nya samhällsutvecklingen.

För olika funktionshinder kan utbildning kombineras aktivt med att skapa en egen möjlighet till arbete. Det är olika lång väg för olika grupper och individer. Eftersom individer är olika behövs det flexibla regelsystem – både vad det gäller verksamhetens bidragssystem och individers finansiering - som kan möjliggöra en utveckling för individen att skapa sin arbetsplats inom den sociala ekonomin.

För de som ska vara producenter i relation till målgruppen funktionshindrade är självklart dessa folkhögskolor en utmärkt plats för medlemmar och anställda att få kunskap/löpande fortbildning om människor, bemötande, system och demokrati, eller bara ha den miljön vid interna seminarier. Det kräver en översyn av folkbildningens möjligheter att genomföra verksamhet för anställda – inom den ideella sektorn.

Folkhögskolor når även ut till långtidsarbetslösa, sjukskrivna och invandrade. Om folkhögskolor på ett ännu mer konstruktivt sätt ska kunna arbeta med dessa grupper krävs en större flexibilitet i främst individernas försörjningssystem. En förankrad syn om sambandet mellan och metoder för samspelet "utbildning och självhjälp" behöver diskuteras.

Stödfunktioner

Erfarenheter visar behov av gemensamma insatser –infrastruktur - kring ekonomi, personalfrågor, IT med mera. Behovet av gemensamma insatser varierar självklart mellan verksamhetsinriktningar, vilka som är producenter av tjänster och vilken ideell förening (storlek) verksamheten tillhör. Om arbetet i huvudsak utförs av anställda eller av medlemmar ger också olika förutsättningar och olika behov av löpande insatser och användande av gemensam infrastruktur.

Folkhögskolor med sin spridning över Sverige kan vara både fysiska platser och utbildningsnav för stödfunktioner. Några folkhögskolor kan vara det för sin rörelsehuvudman och andra kan vara det för ett antal aktörer inom ett geografiskt område.

Att vara ett nav innebär att vara öppna platser för aktörer, att kunna tillhandahålla tjänster inom en infrastruktur och att utbilda. Utbildning kan vara punktinsatser för anställda. För medlemmar kan det vara rullande utbildningar i syfte att upprätthålla alla medlemmars möjligheter och eventuella byten av funktioner eftersom medlemmar kanske kommer och går i större omfattning än anställda. Att navet förläggs till folkbildningen innebär en markering och ett levandehållande av syftet ”att vara en röst”.

Till sist

RIO ser fram mot den kommande dialogen och fortsatta fördjupande samtal om framtiden. I fördjupande samtal önskar RIO tala om hur folkhögskolor kan vara en initial resurs och redskap till den ideella sektorn för kunskapsutveckling inför ett uppbyggande av infrastruktur, samverkansformer, kommunikationer och metoder. Detta då RIO ser att det kan finnas ett initialt behov av detta.

För RIO

Stockholm den 12 november 2007

Stina Sundberg
kanslichef